
Arthur S. Maxwell

SALAPÄRANE KOOBAS

Väikeses Šoti kalurikülas oldi imestunud.

“Lähedalasuvast pimedast salapärasest koopast oli kuulnud kummalisi hääli. Kas salakaubavedajad või salakuulajad?”

Ja külas hakkas toimuma kummalisi asju. Roy’ d huvitasid need veidrad nähtused eriliselt ning ta otsustas neis selgusele jõuda.

See oli põnev ja väheke hirmuäratavgi ettevõtmine.

SALAKAUBAVEDAJA VÕI SALAKUULAJA

Sellest kõneldi kogu külas. Kõik teised kõneained ununesid selle uudishimu äratava küsimuse tõttu. Kes oli eile õhtul MacCullumi koopas?

Vana Peter MacDonald, hallihabemeline karjus mäestiku piirilt oli olnud hilja õhtuni oma lammastega väljas. Koduteel oli ta roninud üle rannalähedaste kaljude päris vana koopa sissekäigu lähedalt. Seal elas ta läbi oma elu erutavaima hetke.

Palju kordi oli ta näinud suurt avaust kaljuseinas. Noorena oli ta tihtipeale uurinud koopa pikki pimedaid ja vaikseid käike. Nüüd aga oli ta oma suureks hämmastuseks kuulnud koopast kummalisi hääli, tugevaid koputusi, otsekui kumedaid vasaralööke. Mingi ebaselge hüüe oli suurendanud tema imestust veelgi.

Loomulikult ei olnud ta kartnud, oo ei, tema, vana šoti karjane! Ometi olid talle äkki meenunud sageli korratud lood sellest, et koopas kummitas ning üsna kiirete sammudega oli ta läbinud oma ülejäänud tee koju.

Nüüd kõnelesid sellest kõik. Kes oli olnud koopas? Kindel oli, et see ei olnud ükski külaelanikest. Miks pidigi keegi neist olema koopas sellisel õhtusel ajal?

Räägiti kõiksugustest võimalustest, neid kaaluti ja arutati üha uuesti.

Kes võisid need olla, kas salakaubavedajad? Vaevalt! Nood ei valiks säärast paika, mis oleks nii kaugel keskusest, kus nad saaksid oma kaubad maha müüa.

“Salakuulajad,“ pani keegi suurest mõtlemisest põnevile aetult ette. Aga mida tahtnuksid salakuulajad sellest üksildasest paigast Šotimaa looderannikul?

Longview’i küla elanikud seisid tol õhtul mitmete salkkondadena ja jutlesid selle üle, mis oli juhtunud.

Küla kaks poissi, Oscar ja Bruce Maclaren, olid eriliselt elevil. Nende isa oli jahindusinspektor ja nad elasid küla servas. Nende ema oli äsja tõsiselt haigestunud ja isa oli läinud teda viima Glasgow haiglasse. Ta oli otsustanud jääda ema juurde seniks, kuni too jälle terveks saab. Seepärast olid need kaks poissi, 15- ja 17-aastane, kodus omapead. Loomulikult olid nad murelikud, kuna isal ja emal oli vajadus ära sõita. Kuid poisid tulid hästi toime ja nautisid suuresti oma ootamatut vabadust.

Poisid käisid salga juurest salga juurde ja kuulasid, kuidas erinevad inimesed jutustasid uuesti vana Peteri lugu. Neid viis elevusse iga uus üksikasi, mida jutustusele arutluste ajal lisati.

Kui külarahvas järgmisel päeval otsustas, et keegi julgematest käib koopas ära ja seega ju hoobilt lahendab koopa mõistatuse, olid need kaks poissi esimeste sooviavaldajate hulgas. Aga vanemad mehed olid vastu.

“Ei, ei!” ütles üks. “Mõtelge vaid, et seal võivad olla salakaubavedajad või salakuulajad püssidega ja nad võivad teid maha lasta. Mida teie isa ja ema siis meile ütlevad, kui nad tagasi tulevad!”

Kõigest hoolimata palusid Oscar ja Bruce nii kangekaelselt, et neid lubataks kaasa, et teised viimaks nõustusid sel tingimusel, kui nad järgivad gruppi ohutus kauguses.

Viimaks ühel suveõhtul, mil Šotimaa põhjaosas päike ei looju enne kella kümnet õhtul, asus ekspeditsioon teele.

Koobas oli külast umbes viie kilomeetri kaugusel. See asus rannajoonest väheke kõrgemal ja seetõttu oli sinna pisut vaevaline pääseda. Kuna aga kunagi varem olid kaljusse uurendatud astmed, oli koopani nüüd hõlpsam pääseda kui muidu. Õnneks oli mõõnavee aeg. Muidu oleks tulnud minna koopasuuni paadiga.

Roninud üles mõranenud astmetest, jõudsid kuus meest ja kaks poissi lõpuks kaljuauguni. Süda põksus neil päris kiiresti, kui nad mõtlesid, mis neid seal sees oodata võib. Salkkond teisi oli samuti kaasa tulnud, kuid nemad jäid alla rannale. Mõned hüüdsid poistele, et nad enam kaugemale ei läheks. Kuid Oscar ja Bruce olid otsustanud näha koobast tervenisti ja kuna nende isa oli kodunt ära, ei saanud keegi neid keelata.

Süüdati taskulambid ja väike salk kadus pimedusse. Pinevus tõusis kõrgele ja kõik pidasid hinge kinni, kui nad aeglaselt ja hoolikalt käiku uurisid.

Pingsalt vahtisid nad pimedusse, et näha esimest vilksatust kallaletungijaist või mingit märki selle kohta, et keegi oli äsja seal olnud. Aga seal ei olnud kedagi. Äkitselt peatus salga juht, et uurida seinu. Põrandal oli kive hajali rohkem kui mõnes teises paigas. Keegi ütles, et see tulenes võib-olla maalihkest ja selline seletus näis teisi rahuldavat. Kui nad just arutlesid, kas uurida seda osa üksikasjalikumalt, pööras Oscar nende tähelepanu kummalistele märkidele pisut kaugemal. Kõik läksid neid vaatama, kuid neil ei tundunud olevat mingit tähendust. Mehed jätkasid oma uurimisretke ja tulid viimaks tagasi koopa peakäiku ning astusid siis välja koopasuule – täiesti pettunuina.

Enamik külarahvast naeris salamisi Peter MacDonaldi üle. Mõned ütlesid talle, et ta ei peaks teinekord enam nii hilja koju tulema. Kuid vana karjus oli ometi täiesti veendunud selles, mida ta oli kuulnud. “Salapärastest häälest” sai siiski naljatus ja üpris lühikese ajaga olid kõik, nojah, peaaegu kõik unustanud need kogunisti.

Aga Šotimaa lääneranniku väikeses külas toimus rohkemgi põnevaid asju.

Samal ööl kadus kaldalt paat. Tõsi küll, meri oli tormelnud ja kaluripaad oli ehk end kinnitusest lahti rebinud. Kuid Šoti kalameestel ei olnud kombeks jätta paate randa neid hoolikalt kinnitamata, sest nad tunnevad Atlandi tuulte võimu ja raevu. Kõik olid kindlad selles, et paat oli varastatud. Aga kes seda oli teinud? See oli mõistatus.

Seepärast võib hästi ette kujutada, kui hämmastunud kõik olid, kui mõned päevad hiljem paat oma tavalisele paigale tagasi ilmus. Aga selle küljel oli väikene paik. Paik kattis auku, mille paat oli saanud oma äraoleku ajal.

Kaks päeva pärast seda juhtus veel midagi tähelepanuväärset. Ühe külaelaniku hobune oli kadunud sealt, kuhu loom harilikult köidetud oli. Omaniku suureks kurvastuseks oli loom jäljetult kadunud. Järgmiseks päevaks plaanitseti üleüldist otsimist, kuid imede ime, kui omanik hommikul talli läks, seisis hobune seal oma tavalises kohas. Mees oli jahmatusest tumm. Ta oli kuulnud räägivat hobustest, kes on teinud igasuguseid imestusväärseid asju, kuid hobune, kes oskas avada ukse ja siduda end tallis kinni, oli midagi sellist, mis käis üle ta mõistuse.

Külarahvas oli vaevu jõudnud arutada seda hämmastavat lugu, kui juhtus midagi, mis tõmbas nende tähelepanu mujale.

Külas elasid mõned vaesed lesknaised, keda teistel külaelanikel oli tavaks aeg-ajalt aidata. Üks neist oli ometi teistest armetum, kuna ta oli tihti haige. Varem oli ta saanud küllalt palju abi, kuid nüüd oli ta kuidagimoodi unarusse jäetud, ja ta oli tõepoolest üsna haledas olukorras.

Kujuta ette tema imestust ja rõõmu, kui ta ühel hommikul ärgates märkas oma voodi kõrval väikest küpsisekarpi, kaht leiba ja paari toredat heeringat. Hoolimata kõikjal külas tehtud järelepärimistest, ei leidnud nad kedagi, kes oleks tunnistanud, et tema on seda teinud või oleks võtnud vastu tänu, mida vaene lesknaine oli valmis väljendama oma heategijale.

Kuid kust tulid kõik need asjad ja mismoodi nad jõudsid sellisesse paika? Kas oli mingit seost vana Peteri “koopahäälte”, paigatud paadi, hobuse tagasipöördumise ja lesknaise keskõise külalise vahel?

Longview’i küla mõtles ja rääkis ja arutles ja rääkis jälle. Ja samal ajal juhtus robinal igasugust head.

“DETEKTIIV” ROY SAABUB

Üks iganädalane põnev sündmus Longview’i külas oli aurulaeva saabumine Glasgow’st, pardal post, kaubad ja vahel ka reisijad. Kuna laeva jaoks ei olnud mingit sadamat, jäi see ankrusse väheke maad kaldast eemal. Reisijad ja kaubad laaditi siis väikesesse paati, millega sõuti kaldale. See oli just nii nagu oleks laev saabunud mingi Lõunamere saare juurde, sest enamik külarahvast jooksis laeva saabumist vaatama.

Aurik oli just heitnud ankru lahte. Läbi varase hommikuudu võisid kaldal olevad inimesed näha kõike, mis laeval toimus, kuna üks kiikriga vaatav kalamees jutustas üksikasjalikult kõigest.

“Nüüd on post juba laevalt alla lastud,” ütles ta. “Nüüd tuleb koer. Arvan, et see on Peter MacDonaldile. Ma ei näe ühtki reisijat. Ei, siiski, üks poiss laskub alla ja üks mees on valmis talle kohe järgnema. Nad ei näi olevat tuttavad. Võib-olla on nad need, kes tulevad elama poemajja. Siis on kõik. Nüüd asub laev jälle teele. Nad ei viivita kaua, või mis?”

Kui ta lõpetas, hakkas aurik libisema põhjapoole ja väike sõudepaat asus tagasiteele.

Need kaks reisijat osutusid külarahva jaoks täiesti võõraiks. Mees oli nime poolest Wallace Liverpoolist. Tema vend, kes pidas külas poodi, oli kutsunud teda Longview’i puhkama. Kutse üle rõõmus, oli ta nüüd saabunud oma 17-aastase poja Roy’ga, kes, tarbetu on seda vist öelda, oli sama õnnelik, kui ükskõik milline teine poiss, kellel seisis ees selline suvepuhkus.

Ei kulunud palju aega, kui vastsaabunud said kuulda kõigist salapärastest sündmustest külas. Härra Wallace ei ilmutanud selle koha pealt erilist huvi, kuid Roy lausa kikitaskõrva, kuulates kõiki üksikasju. Ta tundis, et temast saab kord tõeline detektiiv. Siin ootas teda seiklus. Kas saab ükski puhkus eales alata õnnelikumalt?

Algul ei saanud ta näha mingit seost koopa, paadi, hobuse ja heeringa vahel. Kui ta aga asja mõtteis kaalus, leidis ta, et võis olla vähemasti mingi peenike niit, mis ühendas neid nelja salapärast juhtumit. Kuid mis see oli? Mis see võis olla? Ta oli otsustanud asjas selgusele jõuda.

Kuna küla oli väike, sai ta peagi tuttavaks kõigi seal elavate inimestega. Ettevaatlikult päris ta andmeid kõigilt neilt, kellel oli midagi rääkida viimase viie päeva imeliste sündmuste kohta. Mõned sõbralikud külaelanikud juhatasid ta jahiinspektori koju, et ta saaks tuttavaks Oscari ja Brucega, “peaaegu sinuvanuste poistega”, nagu nad ütlesid. Kuna poisid ei olnud kodus, pöördus ta poodi tagasi.

Sel pärastlõunal sammus ta piki randa, et heita pilk palju räägitud koopale. Oli mõõnavee aeg ja nii võis ta pääseda koopale päris lähedale. Kuid seal ei olnud midagi muud kui must avaus. Mingil põhjusel ei tahtnud ta astmetest üles ronida, sel hetkel küll mitte. Mitte enne, kui ta oli saanud sellest rohkem teada. Oli ju tõepoolest võimalik, et keegi on koopas sees.

Sel õhtul või õigupoolest järgmisel hommikul elasid külarahvas ja Roy läbi jälle uue rabava sündmuse.

Umbes kuu aega tagasi oli üks kalamees hulk aega kogutud raha eest ostnud ühe peene ja kallimat sorti päästevesti. Pannud vesti selga ja kuulunud külarahva ihalevaid repliike, tundis ta end väga uhke ja rõõmsana. Siis juhtus midagi kurvastavat. Ühel kaunil õhtul, kui ta rannast koju läks, unustas ta vesti paati. Samal õhtul tõusis torm ja lained pühkisid üle kõigi kaldal olevate paatide. Vesi viis kaasa kõik, mis ei olnud korralikult kinnitatud, ka hinnalise päästevesti. Mees oli mitu päeva murelik ja kurtis oma ebaõnne üle.

Kujuta siis ette tema hämmastust ja rõõmu, kui ta ühel hommikul koduust avades nägi oma kadunud päästevesti otse enda ees. See oli hoolitsevalt riputatud naela otsa. Kust ta sinna oli saanud? See pidi olema jõudnud sinna kuskil pärast kella 11 õhtul, mil ta oli läinud magama, ja enne kella 5.30 hommikul, kui ta avas ukse. Kõigist üksikasjalistest küsitlustest hoolimata ei leitud mingit niiti selle kohta, kes vesti sinna oli pannud.

Roy oli sama hämmastunud kui külarahvas. Kes seda oli teinud? Kas oli mingit seost kõigi nende äsjaste kummaliste sündmuste vahel? Kas oli päästevestil mingit tegemist koopa salapärase häältega?

Meelehärmis otsustas Roy sel õhtupoolikult unustada kogu loo ja minna korralikule pikale ujumisretkele.

Algul ujus ta reipalt ja ei võtnud kuigi kaua aega, kui ta oli ujunud juba küllalt kaugele. Kui ta hakkas tundma, et väsib, ronis ta puhkama kivile, mis veest välja ulatus. Siis sukeldus ta jälle ja ujus teise kivini ja sealgi väheke puhanud, veel järgmiseni. Sel viisil ta jätkas, kuni oli külast üha kaugenenud.

Lõpuks ta otsustas, et ta ei tohi enam kaugemale minna. Ta mõtles, et puhkab veel pisut ja hakkab siis tagasi ujuma. Istudes seal viimasel kivil, vaatas ta kalda poole. Oma üllatuseks märkas ta, et oli peaaegu otse koopa ava vastas. Avaus näis väiksena, kuna ta oli mitusada meetrit sellest eemal, aga ometi oli see selgesti nähtav. Kuid mis? Kas ta nägi valesti? Midagi liikus koopa ees. Ta vaatas uuesti. Jah, keegi liikus seal, aga kes see oli, seda ta ei suutnud näha.

Põnevuse tõttu unustas Roy oma õnnetuseks, kus ta oli. Kui ta tõusis püsti, et paremini näha, libises ta märjal kivil ja kukkus plartsatusega vette. Kui ta pinnale tõusis ja jälle koopa poole vaadata sai, ei olnud seal enam kedagi.

VEIDRAD JUHTUMUSED

Umbes tunni aja pärast jõudis Roy ujudes kaldale. Ta oli kõvasti väsinud, kõvasti näljane ja oma pärastlõunakogemustest rööpast välja viidud. Hea detektiivina oli tal ometi targem esialgu veel mitte kellelegi rääkida sellest, mida ta kindlasti oli näinud koopasuul. Süües õhtueinet, mis koosnes mõningatest headest šoti kaeratangu kakkudest ja rammusast piimast, plaanitses Roy kohtumist Oscari ja Brucega, sest ta lootis saada mingeid andmeid neilt. Ta ei olnud poistega veel kokku saanud, kuid selle põhjal, mida ta neist oli kuulnud, oli ta kindel, et neil saab üheskoos vahva olema.

Tal tuli minna üksjagu maad külast välja, kuid ta astus reipalt ja seepärast ei võtnud kaua aega, kui ta jõudis juba jahiinspektori väikese maja juurde. See oli võluv paik. Maja oli kahekorruseline ja sellel oli kivikatus. Maja oli erinev küla õlgkatusega ühepere-elamuist. Mõlemad vennakesed olid kodus. Roy nägi neid juba kaugelt, kuid ta tuli neile üpris lähedale, enne kui nemad teda märkasid. Tavaliste poiste kombel viskasid Oscar ja Brice kividega täpsust klaaspudelis, mille nad olid pannud aeda ümbritsevale kiviaiale. Kuuldes samme, nad pöördusid ringi ja tervitasid tulijat rõõmsa "hei"-hüüdega. Roy esitles ennast kui kaupmehe vennapoega Liverpoolist, mis poistes tema vastu kohe huvi äratas. Pisut jutelnud, jätkasid kõik kolm kivide viskamist, kuni Roy lõpuks ühe kivi heitis, mis kogunisti klaaspudeli katki lõi.

"Viiksin sind majja sisse," ütles Oscar, "aga sellest ajast alates, kui isa ja ema ära sõitsid, on olnud seal üks suur segadus."

"Kavatseme läbi viia õigupoolest ühe suurpuhastuse, enne kui nad tagasi tulevad," lisas Bruce laia naeratusega.

"Kas te magate siis päris omapead?" küsis Roy.

"Me magame nagu notid," vastas Oscar.

"Kas te sugugi ei karda?" küsis Roy.

"Miks? Ei! Me oleme siin elanud kogu oma elu ja

tunneme kõiki mitme kilomeetri ulatuses.” Oscar ütles seda nii nagu oleks ta sama vana kui Peter MacDonald.

“Kas arvate, et koopas võiksid olla salakaubavedajad või salakuulajad?” küsis Roy.

“Puh! Oled sa juba kuulnud vana Peteri lugu? Mitmed meist uurisid koopa otsast lõpuni läbi, ja mida me leidsime? Mitte midagi!”

Roy kikitas kõrvu. “Kas te olite ka koopa uurimisel kaasas?”

“Muidugi! Me ei oleks tahtnud sellist lõbu mitte mingi hinna eest mööda lasta. Loomulikult oli see väheke hirmus, aga asi oli seda väärt!”

“Ja nad ei leidnud midagi?”

“Mitte jälgegi! Ja me kõik naersime vana vaese Peteri üle.”

Vestlus läks muude salapärase juhtumite peale. Kuid kuigi Oscar ja Bruce näisid olevat suuresti õhinas saama selgust selles, kes oli kõige taga, ei olnud neil aimugi, kuidas kõik see oli võinud toimuda. Siis vahetasid nad kõneainet ja Oscar küsis Roy’lt, kas ta tahaks järgmisel hommikul kalale minna. Mingi asi poleks talle rohkem meelt mööda olnud, ja kalaleminekus kokku lepitud, pöördus ta oma onu koju tagasi.

Järgmisel hommikul oli kõigil kolmel poisil väga tore üheskoos lahel kala püüda. Oscar ja Bruce, kes olid kogenud kalamehed, said palju rohkem kalu kui vaene Roy.

“Mida te õigupoolest kõigi nende kaladega teete?” küsis Roy imestades, kui nad kaldale jõudsid.

“Me müüme need maha!” vastas Oscar.

“Alati on inimesi, kes soovivad kala ja seepärast ei ole seda kunagi palju,” lisas Bruce.

“Siis te peate nende pealt üsna palju teenima,” naeris Roy.

“Nii ta ongi. Me saame sel viisil lisa taskuraha. Aga mida sa homme teha kavatsed? Kas tahaksid jälle meiega kalale tulla?” küsis Oscar.

“Tahaksin, kuid kardan, et ei saa,” vastas Roy. “Mu isa on plaanitsenud paar-kolm käiku mõnedeks järgnevateks

päevadeks ja ta tahab, et ma läheksin temaga kaasa, aga pärast seda...”

“Hästi, jäägu siis, kui oled vaba,” ütlesid teised ja asi jäi nii. Paat tõmmati maale ja poisid läksid lahku. Roy läks poodi, uhke oma kalade üle, mida ta kohe rõõmsalt isale näitas.

Aga mõte kaladest kadus peagi uute ja huvitavate uudiste sisse.

“Kas sa kuulsid uudiseid?” küsis onu, nähes kui Roy esimene kalasaak oli saanud asjakohase tähelepanu.

“Ei, kas midagi põnevat?”

“Mäletad ju, et vana Sandy kaotas viimase tormi ajal aeru, umbes samal ajal kui päästevestki kadus?”

“Kuulsin seda kuskilt küll,” vastas Roy.

“No nii, möödunud ööl – ta ei tea muidugi, mis kella ajal – tundis ta tugevat tõuget vastu rinda. Avanud silmad, ei näinud ta midagi muud, kui vaid kadunud aeru, mis otsapidi aknast sees oli, nii et selle üks ots oli väljas ja teine ots vastu tema rinda. Ta mõtles, et näeb und, aga kui ta veendus, et oli ärkvel, nägi ta, et see oli tõepoolest seesama aer, mille ta oli kaotanud. Seda enam, et tema nimi oli sellesse lõigatud. Kummaline on see, et mitte keegi ei tea asjast midagi. Ma pole kunagi näinud kedagi rõõmsamana kui vana Sandy’t täna. Kuid see on üpris salapärane, kas pole?”

Roy mõtles täpselt samuti. Ta mõtles rohkemgi. Ta mõtted hoidsid teda suure osa ööst üleval, kuid ikkagi ei suutnud ta saladust lahendada.

Järgmisel päeval läks ta koos oma isa ja onuga pikale retkele mägedesse. Nad ronisid ühte kõrgeimasse tippu, et näha sealt toredat maastikku. Oli ütlemata põnev olla nii kõrgel ja vaadata ümberkaudset maailma. Ühes suunas olid mäed, mäed nii kaugele kui silm ulatus, üksteise taga tipud, kuni kõik kadus vinasse. Vastassuunas avanes avar vaade Atlandile, sedapuhku suhteliselt rahulik, liitus see kuskil kaugel taevarannaga.

Arvesse võtmata pikka jalgsikäiku, ägedat ronimist ja suurepärast vaadet, oli päev peaaegu sündmustevaene, kuid õhtu küll mitte.

Pöördudes Longview'i külla tagasi pisut tavatut rada pidi, juhtusid nad mööda minema vana lambakarjuse majast, kus elas Peter MacDonald. See oli tüüpiline seljandikumajake, ühekorruseline, graniitseinte ja õlgkatusega. Selles oli kaks tuba ja lahtine kamin. Kahjuks ei olnud seda keegi puhastanud peale seda, kui Peteri naine mõned aastad tagasi oli surnud.

Kell oli juba kesköö ligi, kui kolm rändurit väsinuna, näljastena, jalad tuimad all, tare juurde jõudsid. Kuid vana Peteri uksepraost paistis valgus ja kui möödaminejate sammude kaja kandus sissegi, prahvatas uks lahti ja vana Peter seisis künnisel.

“Kes seal on?” küsis ta.

“Wallace,” kõlas vastus.

“Tule hetkeks sisse!” hüüdis vana mees erutatult. “Tule siia sisse!” Ta hääles oli kõhedust ja sisse astudes märkas Roy vana mehe habetunud näol pisarate jälgi.

“Mis lahti on?” küsis kaupmees.

“Ainult seda, et ma ei ole kunagi näinud midagi sarnast. Keegi ei ole teinud seda kõike neil pikkadel aastatel pärast Maria surma. Inimesed on olnud sõbralikud, kuid – laske ma räägin teile. Kui täna õhtul majja astusin, väga väsinud pärast pikka päevatööd, ootasin, et kõik on samasugune nagu siis, kui hommikul lahkusin. Aga mis ma nägin? Kõik oli teistmoodi. Keegi oli teinud suurpuhastuse, mida olin kavatsenud mitu korda teha, aga millest polnud kunagi asja saanud. Kaminas põles tore tuli ja laual igasuguseid maitsvaid roogasid!”

“Ja sina ei tea, kes seda tegi?”

“Ei, kulla mees. Ma ei saa sellest aru. Kes oleks võinud seda teha? Ja mis veel enam, kes oleks tahtnud seda teha?”

Ei olnud aega pikalt juttu ajada ja nad olid selle jaoks ka liiga väsinud. Niisiis, öelnud vanale Peterile head ööd, jätsid nad ta õnnelikult oma mõtteid mõtlema ja kiirustasid koju.

Kuid Roy, kuigi ta oli rammetu, ei olnud liiga väsinud, et mõelda. Kas see oli uus lüli salapärase sündmuste ahelas? Miks ta ei olnud taibanud küsida vanalt Peterilt, mida too oli saanud õhtusöögiks? Ta arvas olnud tundnud toas toidu lõhna, aga mille lõhn see oli olnud? Milline võimalik side oli Peter

MacDonaldi õhtusöögil päästevesti, aeru, hobuse ja koopahäältega? Roy mõtiskles nii vastust leidmata edasi vantsides. Ta aju oli aga peagi niisama väsinud kui jaladki, nii et polnud teada, kas jalad või aju annavad alla esimesena.

KAS KÜLAS ON VARGAD?

Midagi üpris kummalist toimus järgmisel päeval. On asjatu öelda, et Roy ei tõusnud pärast pikka mägedesse tehtud retke väga varakult. Kondid kanged, tuli ta alla hommikusöögile siis, kui päike oli juba kõrgel taevas. Ega ta isa ja onugi polnud tõusnud üles palju aega enne teda.

Kõik kolm sõid parajasti hommikust, kui Roy tädi, kes töötas poes, tuli nende juurde, kaasas üks üksildane naisterahvas. See oli umbes 70-aastane MacKay-nimeline vanake, kes värises pealaest jalatallani vihast ja murest.

“Härra Wallace,” ütles ta juba enne kui oli jõudnud üle toaläve astuda, “keegi on varastanud minu põletusturba. Nojah, need lurjused on seda teinud. Häbiasi on varastada vanalt inimeselt.”

“Ei või tõsi olla,” vastas kaupmees. “Kes tahtis sinu turvast? Külas ei ole kedagi, kes sellist asja teha võiks. Ma ei mäleta ühtainustki tõsist vargust siin elatud aastate jooksul.”

“Aga see on varastatud!” katkestas teda vanapreili MacKay. Tean seda. Kaevasin turba umbes kuu aega tagasi välja ja jätsin selle siis kuiva ja õhukesena sinna. Siis läks mu reuma halvemaks ja ma ei saanud minna sellele järele, et seda koju tuua. Täna hommikul tahtsin ma selle ära tuua ja see oli kadunud. Vaevalt neljandik oli järel, kuigi ma olin vähemasti kuus korvitäit turvast kaevanud. On häbiväärne röövida nõrka haiget vaest naist sel viisil.”

Vanapreili MacKay vaeseke oli tõesti väga erutatud. Kuulajatel läks raskeks saada jutuotsa oma kätte ja ka hommikusööki ei saanud nad jätkata. Neil õnnestus tasapisi talle kinnitada, et nad teevad parima, et kadunud turba saatuses

selgusele jõuda pärast hommikusööki. Kui ta oli veendunud selles, et ta saab abi, läks ta ära.

Roy oli üks suur kõrv ise, kui ta seda lugu kuulas ja ta otsustas teha kõikvõimaliku, et turvas tagasi saada. Ta kaalutles nii: kuus korvitäit turvast ei ole võinud ise minema kõndida. Keegi ei kannaks neid ka üle mägede ega viiks minema paadiga. Seepärast peab see turvas olema külas või küla lähedal. Kõigile lisaks ei olnud sellist kogust turvast kerge peita.

Pärast hommikusööki läks ta välja ja olles kohtunud Oscari ja Bruce'ga, läksid kõik kolm sinna, kust külarahvas kaevas põletusturvast ning uurisid eriliselt vanapreili MacKay turbapaika. Täiesti õige, seal oli turvast järel vaid neljandiku jagu kuuest korvist. Kuhu need olid viidud? Poisid veetsid paar tundi asja uurides, kuid tulemusteta ja siis nad loobusid kogu üritusest.

Kui Roy arvas, et keegi koopas asuja võis olla selle võtnud, pidasid teised seda mõeldamatuks. Miks tahtis keegi koopas turvast?

Jõudnud väheke pettununa koju, kuulis Roy veel hämmastavamat uudist. Vanapreili oli heitnud korraks oma pilgu aeda, mida ta ei olnud teinud hommikul enne turbamaale minekut – ja nüüd oli ta leidnud kogu kõva tööga kaevatud põletusturba kenasti laotuna tagaaiast aida seina äärest.

See oli peaaegu et liiga hea, et olla tõsi. Vaene Roy oli just lootnud leida niidiotsa kõikide muude salapärase juhtumiteni, lahendades turba saladuse. Nüüd tundis ta end rohkem segaduses kui enne.

Õhtupoolikul läks ta kalda äärde, kus ta jutles ühe vana kalamehega, kelle nimi oli John MacGorquodale. Vana Gorkey, nagu teda üldiselt kutsuti, väitis end olevat vanima mehe külas, isegi vanema kui Peter MacDonald. Ta kannatas sama vaevuse all kui vanapreili MacKay'gi, reuma all. Seetõttu ütles Gorkey sageli, et ta ei jaksa teha tööd samal viisil kui tal oli olnud kombeks teha.

Ta oli hakanud parandama oma vana paati, kuid ta leidis selle töö olevat liiga raske oma seljale ja jalgadele. Ta oli

väga rõõmus, kui Roy tahtis teda aidata ja paadi nii pööras, et mees sai seda põhjast tõrvata. Ja ta tasus abi haaravate lugude jutustamisega oma elust merel. Üheskoos tõrvasid nad kolmandiku paadipõhja. Siis kui vana Gorkey hakkas tundma pisut rohkem “reumavalusid”, otsustas ta jätta ülejäänud järgmiseks päevaks. Ta tundis end nii halvasti, et jättis nii paadi kui tõrvapoti sinna samasse nii nagu nad olid ja Roy aitas vana mehe koju.

Siis tuli Roy’le hiilgav mõte. Ta tõuseb hommikul varakult ja tõrvab paadi ära enne, kui vana Gorkey kohale jõuab ja valmistab nii talle rõõmsa üllatuse.

Seepärast läks ta õhtul varakult voodisse ja tõusis üles umbes pool kuus ning jõudis paadi juurde vähe aega peale kuut. Kui ta sellele ligines, hõõrus ta silmi ja näpistas ennast, et olla päris kindel, et ta tõepoolest on ärkvel. Sest seal oli paat, just nii nagu nad selle eile õhtul olid jätnud, ainult tervenisti tõrvatuna! Loomulikult oli võimalik, et vana Gorkey oli ehk ise seal varakult kohal olnud. Aga ei, kui Roy tema majja astus, oli ta veel voodis. Ta päris kõigilt, keda ta kohtas, kuid keegi ei teadnud tõrvatud paadist midagi.

See oli tõesti kummaline. Tundus, nagu oleks õigus mõningatel külaelanikel, kui need väitsid, et ingel on ilmselt tulnud Longview’i külla.

Roy oli aga veendunud selles, et keegi inimene, kellel arvatavasti oli ingli süda, oli kõigi nende sõbralike, kuigi salapärase tegude taga. Tal oli ainult üks suur küsimus – k e s ? Ja iga järgmine salapärane juhtum ainult kinnitas tema soovi ja otsust leida see inimene või need inimesed, kes olid nende ebatavaliste sündmuste taga.

Paadi loo järel arvas Roy, et juhul, kui oleks tarvilik valvata üksi terve öö ja kaitsta väikest küla, ta teeks seda, kui ta saaks sellega aidata kaasa saladuse lahendamisele.

Kuid nüüd hakkas toimuma imelisi asju ka päise päeva ajal. Kui üks noorepoolne kalamehe naine oli kaevamas turvast ja tare oli tühi, kadus tema ainuke kell. Oli tõepoolest tõsi, et kell ei olnud käinud naise suureks mureks ja meelehärmiks enam terve kuu, kuid ta polnud hoopiski kavatsenud temast sel

viisil lahti saada. Nüüd oli see aga kadunud ja keegi ei teadnud, kuhu see oli saanud. Naabrid arvasid olevat näinud üht võõrast meest talu poole minevat. Teised olid kindlad selles, et ainult lapsed olid olnud seal, kui vargus toimus, kuid ei olnud õigeid pealtnägijaid.

Kell oli kadunud. Aga kaks päeva hiljem, kui noor kalurinaine oli pärast natukest aega kodust äraolekut tagasi tulnud, leidis ta oma hämmastuseks ja rõõmuks kella oma tavalises paigas tiksumas. See oli isegi veel säravaks nühitud ja parandatud, nii et see nägi välja peaaegu nagu uus. Keegi ei teadnud nii nagu ikka mitte midagi.

Roy oli hämmastunud. Ta ei suutnud kuidaviisi leida niidiotsa. Ta mõtles läbi kõik teadaolevad küla inimesed ja püüdis neid kahtlustada, kuid tulemusteta. Ta oli nüüd veendunud, et keegi inimene oli kõige selle taga. Ometi võis olla võimalik, et sündmustel ei olnud omavahel mingit seost. Võib-olla tema nooruse vaimustus olla detektiiv viis teda väärte järeldusteni. Ainus, mida ta võis teha, oli oodata ja vaadata, mis sünnib järgmisena.

Tuleb möönda, et ta kahtlustas üksjagu üht 17-aastast noorukit, kelle nimi oli Robert Malcolm. Seda poissi oli nähtud turbamaal eelmisel õhtul, enne kui vanapreili MacKay turvas oli ära viidud. Mõned olid kindlad selles, et just tema oli läinud kalurinaise maja juurde umbkaudu samal ajal, kui kell oli tagasi toodud. Mõnedele tuli meelde, et ta oli olnud viimasel ajal õhtuti hiljani väljas. Kas võis olla see tema? Oli võimalik. Ta oli väga vaikne poiss ega olnud palju teiste poiste seltsis. Roy pidas teda silmas.

Järgmisel õhtul mõtles Roy nende asjade üle, kui ta sammus külast välja koopa poole. Vähe maa pärast tõusis tee järsult mäkke ning mäenõlv muutis astumise küllalt vaevaliseks. Roy ronis pisut maad ülespoole ja siis, tundnud end väsinuna, pöördus ta, et laskuda alla tagasi.

Ta vaatas maha, et otsida kindlat toetuspunkti jalgadele ja seda teinud, märkas ta midagi imelikku kanarbikumättal. Ta peatus, et see üles võtta. See oli roostes kellavedru tükk.

SALAPÄRANE JUHTUM KIRIKUMÕISAS

Sel ööl tõusis Atlandilt torm ja kui Roy hommikul ärkas, oli kõik märg. Kui ta aknast välja vaatas, sadas veel nagu oavarrest. Aeg-ajalt piitsutas tormituul vihmapiiskadega aknaruute. Ta võis selgesti kuulda lainete kohinat vastu kallast.

Milline päev, mõtles Roy. Ta oli lootnud ajada eelmisel õhtul kanarbikust leitud niidiotsa jälgi, kuid nüüd oli see võimatu. Ei olnud teha muud kui jääda tuppa ja oodata tormi vaibumist.

Ta tahtis ometi teha midagi saladuse lahendamiseks ja nii läks ta pärast hommikusööki poodi. Seal silmitses ta igasuguseid kaupu, mida tema onu müüs. Ühe seina ääres olid toidukaubad, teises küljes potid, kulbid, kausid, kolmanda seina ääres harjad, labidad ja muud aiatööriistad. Siin-seal oli nõõrirulle, naelakaste ja värvipurke. See oli tõepoolest pood, kust külarahvas võis osta kõike vajaminevat.

Aga täna oli vähe ostjaid. Kõik otsustasid püsida kodus, kuni sadu lakkab. Ometi kiirustas vahetevahel mõni julge vihmast nõrgudes ostma midagi, mida ta vältimatult vajas.

Kes juba oli poeuksest sisse saanud, see ei tahtnud enam välja vihma kätte minna. Ostjad seisid ainult juttu puhudes ja lootsid, et ilm selgineb. See andis Roy'le võimaluse esitada mõningaid küsimusi, mis tal keelel olid.

“Kas te olete kuulnud nendest kummalistest juhtumitest, mis külas aset on leidnud?” küsis ta ühelt vanalt naiselt, kes oli endale suurrätiku tihedalt ümber mässinud.

“Küll olen, pojake,” ütles ta, “aga ma ei usalda neid kübetki. Ma ei kavatse neid uskuda enne, kui ise midagi näen või kuulen.”

“Aga te olete vast kuulnud ka Peter MacDonaldist,” küsis Roy. “Mida te arvate vanast Gorkey'st ja tema paadist?”

“Lora!” hüüatas vana naine. “Peter MacDonald näeb und ja mis vanasse Gorkey'sse puutub, siis tema on purjus, niipalju kui mina tean. Ma ei usu kumbagi neist.”

“Aga mina usun,” ütles teine vana naine, kes just oli astunud sisse. “Ma tunnen neid hästi. Nad on head mehed. Nad ei valeta. Mitte kumbki neist. Ütlen sulle, et selles külas toimub midagi ja mina tahaksin teada, kes on selle kõige taga. Võib-olla on selleks ingel või inglid. Aga midagi toimub.”

“Inglid!” ütles esimene vana naine. “Mina ei usu seda!”

“Parem oota ja vaata,” lausus üks päikesest parkunud kalamees, kes istus õnakorvi peal. “Ärge olge liiga kindlad! Ma ei ole elu sees midagi seesugust näinud. Näiteks vana Gorkey paat. Kes selle tõrvas? Ütelge mulle!”

Nii möödus hommik ja pealeõunagi. Just enne poe sulgemise aega avanes uks ja sisse astus otsekui tuulest kantuna kirikuõpetaja Samuel MacGregor ise.

Kohe tervitasid kõik poesolijad naeratusega pastorit, sest nad armastasid ja austasid teda. Tema tormijaki krae oli üleval ja vesi tilkus ta musta õpetajamütsi servast. Seepärast oli Roy’l raske aru saada, milline ta tegelikult välja nägi, sest ta ei olnud pastorit varem näinud. Kuid oli selge, et ta oli kogukas, keskealine, hallipäine ja et tal oli piklik tõsine nägu. Ometi mitte liiga tõsine, sest ta silmades oli sädelus, kui ta jutles külarahvaga ja ütles kaupmehele, mida ta osta soovis.

“Mul on kahju, et ma pean teile sellise ilmaga tüli tegema,” ütles ta, “aga torm on murdnud ühe puu päris pastoraadi juures maha ja üks oks on lõhknud mu akna.”

“Kas see oli suur aken?” küsis kaupmees Wallace.

“Mitte eriti suur. See oli vaid väike ruut, kuid nüüd sajab sisse ja see rikub elutuba. Kas keegi saaks seda täna õhtul parandama tulla?”

“Täna õhtul vist mitte,” ütles Wallace, “kuid ma püüan otsida lauätüki, mille võite augu ette naelutada ja hommikuks leian ma kindlasti kellegi, kes paneb uue klaasi.”

“Suur tänu, väga suur tänu!” ütles pastor ja võttis lauätüki. “Ma naelutan selle ise ette ja ootan, et keegi tuleb homme klaasi seadma.”

Ta oli just avamas ust, kui Roy ta juurde astus.

“Vabandage, õpetaja,” ütles ta, “aga kas teil on mingeid andmeid nende imelike asjade kohta, mis külas viimasel ajal on juhtunud?”

“Ha-ha-haa!” naeris õpetaja MacGregor. “Ära vaeva pead selliste asjadega. Loomulikult olen ma neist kuulnud, aga kuidas võiksin mina teada, kes on nende taga?”

“Kas te arvate, et küsimus on inglites?” küsis üks vanadest naistest.

“No kes seda teab öelda,” ütles pastor muheldes, “kes seda teab öelda, ma tahaksin teada.” Nii öeldes avas ta ukse ning astus välja.

“Üks hetk, õpetajahärra!” sõnas päevitunud kalamees õunakorvi otsast. “Tahaksin esitada ühe küsimuse, kui tohib.”

Õpetaja MacGregor tuli jälle sisse ja sulges ukse. “Palun, mis see on?” küsis ta.

“Tahan teada, millal arvate saavat kiriku kella ära parandatud? Tahaksin tulla jumalateenistusele ja kuulda kirikukellade helistamist, kuid nüüd pole seda kuulda saanud enam kaua aega.”

“Ka mina tahan seda nagu sinagi,” ütles pastor. “Muidugi oleksin pidanud selle parandama juba kaua aega tagasi, kui ma vaid oleksin leidnud kellegi, kes seda tööd teeb. Kuid keegi ei näi tundvat, milles on viga. See on kinni jäänud. Aga loodan selle peagi korda saada. Ärge muretsege! Nägemiseni kõikidele!”

Siis ta läks ja inimesed jäid poodi kõnelema tormist ja kirikust ja kellast ja pastorst.

Oli juba üsna hiline õhtu, kui viimane kui üks oli lõpuks koju läinud ja härra Wallace võis ööseks poe lukustada. Selleks ajaks oli torm juba vaibunud ja kõigis Longview'i küla taludes lootsid inimesed, et tuleb rahulik öö, mil nad saavad puhata ja magada.

Kuid nii ei läinud. Hommikul varakult enne päikesetõusu hakkas kirikukell lööma!

Roy kuulis seda esimesena ja tõusis voodis istuli, imestades, mida see pidi tähendama. Võib-olla nägi ta und?

Aga ei, kell löi veel korra. Ta hüppas voodist välja ja jooksis onu tuppa. Härra Wallace oli juba üleval.

“Mis see on?” küsis Roy.

“See on vana kirikukell,” ütles härra Wallace. “Kes seda küll sellisel kellaajal helistab?”

“Lähme vaatama!” hüüdis Roy.

“Lähme”, ütles härra Wallace, kui nad riideid selga tõmbasid.

Ilmselt olid mõned teisedki külaelanikud kella löömist kuulnud, sest siis kui Roy ja ta onu vihmast niiskele külatänavale jõudsid, näis, nagu kiirustaks kogu küla kiriku juurde. Siis lakkas kell löömast.

Kui nad kiriku surnuaia kiviaia juurde jõudsid, nägid nad õpetaja MacGregor't pastoraadist nende poole jooksmas.

“Mida see kõik tähendab?” hüüdis ta. “Kas midagi on juhtunud? Kes on kella löönud?”

“Selles oleme meiegi tulnud selgust saama,” ütles härra Wallace. Ühiselt läksid nad vanasse kirikusse. See on surmvaikne ja viirastuslik nõrgas hommikukumas. Seal polnud näha muud kui tühjad pingiread ja vana kantsel ja – kella köis.

Kõik nägid seda kohemaid.

“Tõmba sellest!” ütles õpetaja MacGregor, “siis näeme, mis juhtub!” Üks meestest astus ettepoole ja tõmbas köiest ning kell löi.

“Mõistetamatu!” lausus õpetaja MacGregor. “Kes võis täna öösel kella ära parandada? Kõigele lisaks pimedas. Väga kummaline!”

Keegi ei osanud midagi öelda. See kõik oli nende mõistuse jaoks liig.

Kõik astusid vaikselt tagasi pastoraadi poole, kus neid ootas veel teine üllatus.

“Vaadake!” hüüdis õpetaja MacGregor. “Vaadake mu akent!”

“Mis akent?” küsis härra Wallace.

“Toda akent!” ütles õpetaja MacGregor ja osutas erutatult väikesele klaasruudule. “See on seesama, mis oli katki. Vaadake ometi, seal on see lauaukk, mille ma just eile

õhtul augule ette naelutasin. See on nüüd seal maas. Härra Wallace, kas Teie tegite seda?”

“Ei, ma ei ole tõesti midagi teinud,” lausus härra Wallace. “Ma magasin oma voodis!”

“Mina ka!” ütles Roy.

“Kes seda siis tegi, tahaksin ma teada?” küsis õpetaja MacGregor.

Taas vaikus.

“Ehk olid need jälle inglid?” lausus keegi erutatult.

“Ma hakkan ka ise uskuma,” ütles õpetaja MacGregor. “Aga vaadake siia! Jalajäljed! Inglid ei jäta jalajälgi. Või jätvavad?”

Savis olid tõepoolest jalajäljed. Roy pani tähele, et need suundusid otse mäekülge pidi üles. Nii, ja koopa suunas. Õhinal ajas ta pisut maad jälgi, kuid tõdes siis, et need kadusid vihmast tekkinud veelompi.

ROY LEIAB NIIDIOTSA

Võib-olla oli kõigist selle aja salapäraimestest sündmustest Longview’ küla ajalooos tähelepanuväärseim see, mis juhtus väikese Jimmy ratastooliga.

Väike Jimmy oli küla ainus tõeline invaliid. Ta oli lapsena maha kukkunud ja selja vigastanud. Sellest kurvast päevast alates oli tal tulnud veeta suurem osa oma elust voodis. Vahel, kui ta tundis end paremini, istus ta ülal. Tal oli siis viisiks istuda oma tare ees ja vaadata, kuidas teised lapsed läksid kooli või mängisid.

Äsja oli külarahvas otsustanud osta vaesele poisile ratastooli, ja see oli saadetud kohale päris Glasgow’st endast.

Jimmy oli väga õnnelik. Kuid siis, kui tema esimene sõidutuhin oli möödas, leidis ta asja juures ühe vea. Tema armsate raamatute jaoks ei olnud toolil kohta. Ta oli innukas lugeja ja kui ta raamatut käis hoidis, väsis ta kiiresti ega saanud lugeda nii palju kui ta oleks tahtnud.

Siis ühel päeval, kui ta ema oli läinud sinna tuppa, kus seisis Jimmy ratastool, tuli ema joostes Jimmy juurde ja rääkis rõõmsa uudise: väike, armas raamatualus oli öö jooksul tooli külge kinnitatud! Jimmy kahvatu nägu säras rõõmust, kui ta seda nägi – see oli just selline, nagu ta oli igatsenud!

Kuid, kes oli selle teinud? Tema ema ei teadnud. Ka keegi teine mitte. See oli jälle üks uus mõistatus teistele lisaks.

Loomulikult kuulis ka Roy asjast ja rääkis sellest Oscari ja Bruce'ga, kuid kaugemale ta ei jõudnud. Roy pani ette korraldada otsingud ja sellega olid teised poisid rõõmuga nõus. Kui aga tuli kavandada üksikasjalikumalt, kus ja kuidas uuritakse, olid kõik vait. Roy pani ettevaatlikult ette koopa. Kuid Oscar ütles, et näiks naeruväärsena minna koopasse lahendama seda, kust väikese Jimmy raamatualus oli tulnud.

“Hei, mul on mõte!” ütles Roy just siis kui ta oli minekul. “Öelge, mida teie sellest arvate.”

“Mis see on?” küsis Oscar.

“Kõigepealt üks küsimus. Kas Rob Malcolm on hea puutöömees?”

“Nojah, tema isa on küla ainuke puusepp. Mis siis?”

“Kas arvate, et tema...?” venitas Roy.

“Milline tore mõte!” hüüatas Bruce ja katkestas nii Roy.

“Suurepärane!” lausus Oscar. “Lähme talt otsejoones küsima, kas tema tegi seda.”

“Ei,” vastas Roy. “Vahvam oleks teda otse teolt tabada. Jätke asi minu hoolde!”

“Tore on, härra salapolitseinik!” naeris Bruce. “Kui sa ta kinni saad, puhu vilet ja me tuleme käeraudadega!”

Seepeale naersid nad kõik südamest ja läksid siis lahku.

Roy ei maininud sõnagi kellavedrust ega jälgedest, mida ta oli näinud savis pastoraadi õues. Talle tundus, et just need olid tähtsaimad asitõendid, millest ta niisama lihtsalt ei kõnelnud külapoistele. Nemad jutustaksid nendest teistele ja võib-olla saab inimene, keda ta otsib, valvsaks.

Ta ei olnud unustanud ka kogu, keda ta oli näinud koopasuul päevi tagasi oma ujumisretke ajal. Kas ta oli näinud valesti? See oli loomulikult võimalik, kuid ta ei uskunud nii.

Kuid mis põhjust oli tal, nagu Oscar ja Bruce olid öelnud, seostada lesknaise heeringas, Peter MacDonald'i õhtusöök, tagasitoodud päästevest ja aer, vanapreili MacKay turvas, vana Gorkey paat, õpetaja MacGregori aken, Jimmy raamatualune ja roostetanud kellavedru tükk koopaga? Ei mingit. Ilmselt oli kõik ainult rumalus.

Tõsi küll, tal oli väike tõend Rob Malcolmi vastu, kuid lõppude lõpuks oli see ainult see, mida teised olid jutustanud. Ta jätab kõik sinnapaika. Kuid see oli pigem öeldud kui tehtud. Sest tema peas keerles hulk salapäraseid sündmusi alates sellest ajast, kui ta tuli Longview' külla.

Just sel õhtul süttis Roy kustuv õhin uuesti. Salapärase tegude tegija käis keskööl juba tema onu poes.

Härra Wallace oli mitmed nädalad tagasi kaotanud oma taskunoa. See oli tema silmis väga hinnaline, kuna see oli kingitus ühelt vanalt sõbralt ning selle kaotamine kurvastas teda sügavalt. Kuid nüüd hommikul ärgates märkas ta nuga kõikumas oma magamistoas akna taga nööri otsas. Roy vaatas nüüd sündmust kui "lõvi õrritamist tema koopas" – tema pidi olema see lõvi – ja ta otsustas nüüd teha kõikvõimaliku, et lahendada kõik mõistatused.

Ta ei teadnud, kui lähedal ta oli oma soovi täitumisele.

Järgmisel ööl ei juhtunud midagi erilist. Kuid sellele järgneval ööl käis keegi vanaproua MacIntyre majas, sel ajal kui ta oli läinud vaatama oma haiget miniat küla teise serva. Sel ajal oli keegi ära parandanud vana logiseva köögilaua, mida vanaproua oli mitu kuud lugenud täiesti kasutamiskõlbmatuks, kuna keegi ei olnud seda nõus parandama.

Niipea, kui Roy kuulis uudist, jooksis ta külatänavat pidi sündmuspaigale. Väga hoolikalt uuris ta parandatud lauda. See oli nüüd täiesti kindel ja tugev.

Roy märkas, et parandamist vajanud osad olid ühte liidetud kruvidega ja mitte naeltega. Arvatavasti sellepärast, et naabrid ei kuuleks vähimatki müra. Ta nägi tõepoolest, et lähima taluni oli vaid üle saja meetri. Äkki hüüatas ta hämmastunult: "Ohoo, vaadake! Miks seda keskmist lauda ei

ole kinni kruvitud? Augud on tehtud, aga proovige, see on täiesti lahti!”

“Nojah, seda ta tõepoolest on!” hüüatas vanaproua MacIntyre. “Mispärast head inglid on jätnud selle poolikuks?” Proua MacIntyre oli nüüd täiesti veendunud, nagu enamik külarahvast, et inglid on kõigi nende lahkete tegude taga.

“Mina tean!” hüüatas Roy. “Ükskõik, kes seda on teinud, teda on töö juures häiritud, enne kui ta on töö valmis saanud või pole siis tal olnud küllaldaselt kruvisid.”

“Ehk nad tulevad täna öösel tagasi tööd lõpetama,” oletas proua MacIntyre.

“Miks ka mitte!” hüüatas Roy ja ta sattus äkki õhinasse. “Võib-olla tulevadki. Öelge, proua MacIntyre, kas oleksite sellega nõus, kui ma tuleksin siia valvama?”

“Muidugi, pojake, kui sa tahad, aga kui need on inglid, siis ei näe sa kedagi!”

“Aga võib-olla on need inglid inimkujul,” ütles Roy naeratades. “Igal juhul olen ma siin umbes kell 10 õhtul ja ootan õuel olevas kuuris. Siis te jätate välisukse pisut lahti ja toote laua selle kõrvale, nii et kestahes näeb seda kohe ja satub kiusatusse lõpetada töö. Mina hoian taskulambi valmis, et neid valgustada niipea, kui ma kuulen samme.”

Saanud isalt loa jääda ööseks, pöördus Roy tagasi proua MacIntyre koju ja peitis end kuuri, kust tal oli hea vaade välisuksele. Uks jäeti väheke praokile ja laua juurde oli kerge pääseda, nagu oli arvestatud.

Roy oli väga erutatud. Ta oli äärmiselt pinevil. Kuid sedavõrd, kuidas minutid möödusid, kahanes pisut ka innukus. Võib-olla ei tulegi kedagi. Tal hakkas jahe ja kui kell oli üle 12-ne, muutus ta väga uniseks. Ta silmad ei püsinud tõepoolest enam lahti, ta pea langes rinnale ning ta suigatas.

Oi, mis see oli? Roy virgus ärkvele, hõõrus silmi ja haaras krapsti taskulambi. Ta suunas valgusvihi otse uksele, kust ta kuulis hääli, ja taskulambi valgel nägi ta proua MacIntyre't.

“Kus sa oled, pojake?” hüüdis ta. “Kas sa nägid teda?”

“Ei, keda?” hingeldas Roy.

“Ma ei tea. Igal juhul see oli keegi. Ma kuulsin liikumist ja hääli, tõusin üles, et järele vaadata. Aga seal ei olnud kedagi!”

“Kuid laud!” hüüatas Roy ja jooksis selle juurde. “Kas kruvid puuduvad ikka veel?”

Ei puudunud. Need olid kõik oma kohale kruvitud.

KESKÖINE AJUJAHT

Roy oleks tahtnud ennast lüüa. Miks ta ei olnud suutnud püsida ärkvel? Võib-olla see salapärane isik või isikud olid tulnud just siis, kui tema oli suigatanud. Millise võimaluse oli ta käest lasknud! Kui pahameelt tekitav!

“Kas sellest on kaua aega tagasi, kui nad ära läksid?” küsis ta erutatult proua MacIntyre’lt.

“Ei oska öelda,” vastas vana naine, “aga sellest ei saa olla möödas rohkem kui viis või äärmiselt kümme minutit. Tõusin üles niipea, kui hääli kuulsin, kuid loomulikult pidin ma midagi selga tõmbama ja kui siis ukсени jõudsin, ei näinud ma enam midagi ega kedagi.”

“Ma lähen neile järele!” ütles Roy otsustavalt ja jooksis piki aiateed allapoole.

Kui ta külateele jõudis, sattus ta kimbatusse. Kummale poole?

Õõ oli väga pime, pisut udunegi ja loomulikult ei olnud Roy’l vähimatki aimu, millisesse suunda tal tuli minna.

Ta seisis hetke ja pidas aru. Valida oli neli teed. Ta võis joosta otse mööda peateed külla, minna üles vaevalist radapidi mägedesse, pöörata otse turbamaale viivale kõrvalteele või minna üle põldude vasakule koopa suunas.

Millist teed valida?

Järsku tundis ta end väga üksikuna. Kui kõledalt tundis ta end pimedas ja vaiksuses öös kella ühe ajal paigas, kust lähima politseivalitsuseni oli umbkaudu 50 kilomeetrit. Hetke jooksul mõtles ta, et ta läheb tagasi onu juurde ja oma voodisse.

Kuid ei, liiga hea oli see võimalus, et seda käest lasta. Ta läheb edasi. Ta otsib oma saaki, tulgu tal olla üleval kasvõi kogu öö ja minna kogu tee koopani!

Koobas?

Nii, vaistlikult valis ta vasema tee, ja võtnud julguse kokku, hakkas ta jooksuma nii, kuidas vähegi jaksas, üle põldude. Taskulambi valgel hüppas ta üle oja ja ronis üle kiviaia, mis Šotimaal on heki asemel. Ta ligines tasakesi sellele kohale, kust ta oli leidnud roostetanud kellavedru. Ta oli läbinud umbes kilomeetri, kui ta taskulambi valguses nägi eespool ähmast kogu. See oli üpris kaugel eespool, ja see jooksis umbes sama kiiresti kui temagi.

Roy läks nägemisest indu täis. Ta koondas kogu oma jõu ja jooksis nii kiiresti kui jalad võtsid. Kui ta järgmisel korral valguse sinneraiale vilksatas, tundis ta, et oli tagaetavale lähemale saanud. Ta tormas edasi.

Nüüd ronis ta mäekühmu otsa, kust ta oli leidnud kellavedru. See, keda ta taga ajas, oli palju kõrgemal ülal ja tema kiired jalad panid liikvele väikesi kivitükke, mis langesid Roy'le ohtlikult lähedale. Kuid see ei tähendanud midagi. Tema kaua igatsetud unistus oli täitumas. Siis eksis ta rajalt kõrvale ja kukkus. See röövis talt paar kallist minutit. Kui ta jälle üles tõusis, oli kogu juba tema valgusvihi ulatusest väljas. Ta üritas korvata igati oma viivitust, kuid asjata. Ta jooksis veel kiiremini kui enne kilomeetri või kaks ja ta mõtles, et ta oleks pidanud juba hulk aega tagasi tagaetava jälile saama, kuid ta ei suutnud näha ega kuulda midagi. Viimaks jõudis ta mäele, mille all oli koopasuu, kuid tema vaev ei saanud tasutud.

Surmani väsinuna ja meel kibe, pöördus ta ja suundus aeglaselt kodupoole. Ta hoidis veel silmas ümbrust, kuid tal tuli säästa veel järelejäänud jõudu. Jõudnud poole nelja paiku poemajja tagasi, vajus ta väsinult sügavasse unne.

Kui ta järgmisel päeval täiesti ärkvele sai, mis leidis aset alles umbes lõunasöögi ajaks, tahtsid ta isa ja onu teada öövalve tulemusi. Proua MacIntyre jutustus sellest, kuidas Roy oli suigatanud just siis, kui "inglid" olid saabunud – oli jõudnud juba nende kõrvu ja põhjustanud tema kulul nalja. Kuid Roy

vastas teravalt, et ta oli näinud midagi ja et ta saab palju rohkem näha lähitulevikus. Enamat ta ei öelnud. Ja naer ainult kinnitas tema otsust lahendada lõplikult mõistatuslikud asjad.

Ta oli liiga väsinud, et teha uusi uurimisi sel ja ka järgmisel päeval. Tal avanes võimalus kuulata jutustust järgmisest “inglitööst”. Veider selle juures oli, et see oli samataoline kui see, mis toimus just enne kui ta oli saabunud Longview’ külla. Vaene lesknaine, kes oli saanud leiba ja küpsiseid ja heeringaid öise võõra tegevuse kaudu, sai samasuguse lahkuse osaliseks uuesti, kuid sel korral sai ta veel lisaks paki kakaod.

Roy käis vana naise juures. Loomulikult oli ta üleni õnnelik kingituse üle ega suutnud kõnelda millestki muust. Roy küsis talt täpsemalt küpsiste ja kakao üle. Siin võis peituda niidiots. Siis läks ta onu poodi ja küsis, kas onu oli hiljuti neid kaupu kellelegi müünud. Onu oli müünud viimasel ajal just seesuguseid küpsiseid ja kakaod, kuid õnnetuseks nii paljudele inimestele, et ta ei suutnud kedagi eriliselt mäletada. Seega polnud sellest niidiotsast kasu.

Roy otsustas nüüd lakata taga ajamast neid kõrvalseiku ja teha viimane suur ettevõtmine selle niidiotsa kaudu, mida ta oli arvanud juba mitme päeva jooksul toovat lõpliku selguse. Ta uurib koobast. Ja ta uurib seda täiesti üksi.

Seda silmas pidades, hakkas ta tegema ettevalmistusi. Ta püüdis saada mõnedelt vanematelt külaelanikelt nii täpset pilti koopa sisemusest kui võimalik. Eriliselt tahtis ta teada kõrvalkäikude arvu, pikkust ja paiknemist. Nende andmete varal, mis ta sai nendelt inimestelt, visandas ta üldjoonelise plaani ja kavandas, kuidas ta süsteemikindlalt ja hoolikalt uurib läbi vana koopa pikad tunnelid ja pimedad nurgad.

KOOPAS

Roy oli juba kuidagi kogunud julgust oma hulljulge plaani jaoks, kui ta sai kuulda erutava loo selsamal hommikul, mil ta oli otsustanud koobast uurida. Vana Sandy, kalamees, kelle aer oli nii omapärasel moel tagasi toodud, oli tulnud koju öiselt kalaretkelt. Ta jutustas, et oli näinud kedagi koopa ees liikumas eelmisel õhtul, kui ta kalale oli läinud. Ta ei olnud küllalt lähedal, et näha, kes see oli, kuid keegi või midagi kummalist seal oli, selles oli ta täiesti kindel. Siis tagatipuks sai Roy teada, et vana Peter MacDonald, pöördudes eile õhtul koju koopa lähedalt, oli jälle kuulnud sealt imelikke häali.

Loomulikult ei uskunud suurem osa külaharvast neid jutte. Nad tuletasid meelde seda tagajärjetut otsimist, mida nad olid teostanud, kuid Roy'le olid need sündmused väga huvipakkuvad. Ta oli rohkem elevil kui kunagi varem alustama koopa uurimist ja ta suutis vaevalt ära oodata, millal saaks sellega algust teha.

Kuid kõigest hoolimata oli see ohtlik. Mõelge vaid, kui salapärasel sündmustel ei ole siiski mingit seost ja kui koopa elanikud ikkagi osutuvad salakaubavedajateks või salakuulajateks? See mõte pani ta peaaegu oma plaanis kõhklema. Oli see ettevõtmine tõesti ohtu vääriv? Hetkeks oli tal kiusatus oma mõttest loobuda. Siis meenus talle vanasõna: Kes midagi ei usalda, see midagi ka ei võida! Ta kogus julgust ja otsustas minna.

Roy plaanis minna kohe pärast lõunat. Ta lootis kogu ettevõttega enne õhtusööki valmis jõuda. Kuid ta minek viivitus suuresti, kuna poodi astus üks külaelanik, kes täiesti rabatuna jutustas üpris kummalise loo.

“Oi, härra Wallace!” alustas vana naine. “Ma pole elu seeski näinud midagi sarnast! Mitte kunagi! Minu vana lehm, härra, lüpsis end ise ära. Nojah, härra, ma ei mõtle seda just otseselt nii... Aga niimoodi näeb see välja küll! Te teate ju, kui kehva tervisega olen viimasel ajal olnud. Vahel olen ma, härra

Wallace, suutnud suurivaevu üles tõusta. Aga ma olen alati mõelnud vanale Nancy'le ja püüdnud teda korrapäraselt lüpsata.

Siis aga, härra Wallace, tundsin eile õhtul, kuna mul pole kaua aega nii halb olnud, et ma ei suuda tõusta. Viimaks ajasin ennast siiski üles ja kui ukse avasin, leidsin kaks piimanõud piima täis ja kõrval sildi, kuhu oli kirjutatud: Äрге muretsege Nancy pärast täna hommikul!”

Vana külanaine pidas hingetõmbepausi ja jätkas siis:

“Ja see pole veel kõik! Täna hommikul oli sama lugu. See on mulle arusaamatu, härra, et külarahvas ei tea sellest midagi. Need ei saa olla kurjad vaimud. Ei saa, sest kurjad vaimud ei taha teha selliseid lahkeid tegusid – need peavad olema inglid, härra, või – või mis, härra, kui nad üldsegi on vaimud!”

“Kas teil on kaasas see silt, mis oli pandud piima juurde?” küsis Roy õhinal.

“Ma tegin rumalasti. Mõtlesin selle alles hoida, aga vana rumal naine nagu ma olen, panin selle muu prahiga koos tulle.”

Roy oleks tahtnud uurida seda viimast juhtumist täpsemalt, kuid kuna ta oli nüüd ette võtmas “suuremat seiklust”, otsustas ta jätta iselüpsva Nancy loo hiljemaks. Kui tema pealelõunane üritus tulutuks osutub, võib ta ajada selle teise niidiotsa jälgi.

Olles kuulanud ära kõik, mis ta arvas vanal naisel talle olevat öelda, jättis ta naise teistega oma mõtteid jagama ja asus oma uurimisretkele.

Kella neljaks pärastlõunal oli ta koopasuul. Ta seisis jämedalt tahatud trepi alumisel astmel ja vaatas üles mustavasse avausse, kuhu ta pidi sisse minema.

Palju hõlpsam on plaanitseda minekut tundmatusse ja võib-olla asustatud koopasse, kui sinna tõeliselt sisse minna. Vähemalt Roy'le tundus see nii. Tema jalad ei olnud enam nii kindlad nagu nad olid olnud mõned minutit tagasi.

Kuid lõpuks võitis mõistus hirmu, vähemalt suurema jao. Ta oli tulnud koobast uurima, mitte seda ainult väljast vaatama – ja sisse ta läheb!

Ta ronis astmeid pidi üles, seisis koopasuus ja kuulatas. Polnud kuulda ühtki muud häält, kui vaid vaikne lainete loksumine vastu kaljut.

Roy pani lambi põlema ja selle hele valgusvihk valgustas siseosa kaugele. Kuid see ei paljastanud muud kui kaljuseina ja natuke maad eemal tunneli hargnemist.

Teda valdas hetkeks peaaegu võitmatu soov pöörduda ümber ja ära joosta, kuid ta taltsutas ennast suure tahtepingutusega ja astus sisse. Mõned sammud teinud, seisis ta tunneli hargnemiskohas.

Vaadelnud kaarti, mille ta oli teinud külarahvalt kuuldud andmete põhjal, leidis ta koha, kus ta asus. Hetke aru pidanud, otsustas ta edasi minna piki paremat käiku. Ta astus aeglaselt, valgustades võimsa lambiga ümbrust, nii et ta võis hoolikalt seinu uurida. Ta püüdis näha, kas ehk neil ei ole mingeid märke selle kohta, et keegi oli seal äsja elanud. Ta ümises üht meloodiat, et end julgustada.

Käik, mis vähehaaval kõrgemale tõusis, viis ta välja keskmise suurusega koopasaali ja lõppes seal. Uurinud selle põhjalikult läbi, pöördus ta oma jälgi pidi tagasi ja pööras siis ühte tunneliharru, millest ta oli enne möödunud. Seegi osutus umbteeks ja nii pöördus ta tagasi peakäiku ja suundus vasakpoolsesse käiku. See käik tundus olema palju liigestatum. See hargnes mitmes kohas mitmesse eri suunda. Mitu korda ei pidanud ta kaart paika ja ta kaalus korduvalt, kas ta läheb edasi või tagasi. Hoolimata kõigest, otsustas ta teha oma töö korralikult, kui ta kord juba seal oli, ja otsustas uurida läbi kõik.

Nüüd oli ta juba peaaegu lõpetamas ja ootas seda vabastavat hetke, mil ta närvipinge lõpeb ja ta saab olla jälle puhta õhu kui ka särava valguse käes.

Viimaks jõudis ta kohta, kus kalamehed olid arvanud olevat tegemist maalihkega. See näis tõepoolest sedamoodi. Käigusopp oli selles kohas päris teistsugune, kui tavaliselt mujal ning suuri ja väikesi graniiditükke vedeles üle kogu põranda.

Roy valgustas lambiga siit-sealt ja silmitses hoolikalt kogu ümbrust.

See osa koopast oli tõepoolest erilisem kui see, mida ta oli näinud. Üks osa seinast oli eriti sile, siledam kui kuskil mujal. See näis olevat kalju. Ometi...?

Roy vaatas ligemalt. Mis see oli? Ta suunas valguse otse sellele. Seal oli nõõrijupp. Ta tahtis nõõri üles võtta, kuid pani tähele, et see ei liikunud. Nõõri teine ots oli kinnitatud seina külge.

Ta tõmbas kõvasti. Kõlas raksatus. Roy suureks hämmastuseks hakkas osa seina liikuma ja avanes väikene uks. Seespool märkas ta veel teist, ilmselt salajast käiku. Uks oli rasketest tammeplankudest ja see oli värvitud nii, et see meenutas kaljuseina.

Kulus üksjagu aega enne, kui poiss sellest vapustusest toibus. Olles veendunud selles, et uks tema taga ei sulguks, astus ta taskulambi valgel pimedusse.

See käik oli palju väiksem kui teised, kus ta oli olnud. Aeg-ajalt puudutas ta peaaegu peaga lage. Kohati oli käik nii kitsuke, et vaevu pääses läbi. Tunneli pikkus hämmastas teda. Ja mida kaugemale ta läks, seda suuremaks paisus ta soov pöörduda ja minna tagasi.

Ta arvas olevat käinud maha umbes kilomeetri ja oli juba käega löömas ning tagasi pöördumas, kui kaugelt kostvad hääled ta hirmust kangena seisatama panid. Kuna hääled siiski lähemale ei tulnud, otsustas ta ettevaatlikult minna edasi, et vaadata, kust need tulid.

Et vältida iseenda paljastamist, kustutas ta tule ja kobas pimeduses edasi nii hästi kui sai. Hääled muutusid selgemaks, kuigi kostusid endiselt kaugusest.

Roy ruttas edasi nii kiiresti kui julges. Kui ta äkitselt ümber tunneli käänaku keeras, seisis ta vana ukse ees. Uksepragudest immitses valgust. Ta värises pealaest jalatallani, kuid samas oli ta rõõmus, et võit oli ometi lähedal. Ta hiilis ukseni ja piilus kõige suuremast praost sisse.

SUUR LAHENDUS

Roy pidi hämmastusest maha istuma, kui ta uksepraost sisse piilus. Ukse taga laienes käik küllalt suureks koopasaaliks. Kesk põrandat oli vana puust laud ja selle ääres kaks umbes sama vana tooli. Ühes nurgas kaminas miilas põleda turvas. Vastasseinas olid vaibatükid ja tekid. Laual oli õlilamp ja natuke toitu. Toolidel selle ääres istusid isukalt maitsvat rooga ahmides – Oscar ja Bruce!

Roy ei uskunud oma silmi, kuid seal olid need kaks poissi, ütle mis tahes.

Unustanud hetkeks oma sünge ümbruse, hüüdis ta: “Hei, Oscar!”

Mõlemad poisid hüppasid otsekui elektrilöögist üles ja söötsid maa-aluse kambri vastasseinas oleva ukse poole. Nad olid kuulnud ainult tumedat mõiratust pimeduses ja neid haaras hirm. Roy viskus vastu vana rasket ust ja õnneks avanes see sissepoole. Siis hüüdis ta uuesti! “Ei ole midagi, siin on ainult Roy Wallace! Tulge tagasi!”

Poisid tulid, näost valged, värisedes tagasi ning vaatasid jahmunult sõbrale otsa.

“Mis ime läbi sina siia oled saanud?” ahmisis nad õhku.

“Ja mis imet teie siin teete?” imestas Roy.

Ja see oli peaaegu kõik, mida nad suutsid öelda. Võttis tõepoolest üsna palju aega, enne kui kolm poissi niipalju rahunesid, et nad jälle kõnelda suutsid. Ühiselt jätkasid nad katkestatud söömaiega.

Kui kõik toit oli söödud, tõmbasid nad toolid tulele lähemale ja hakkasid rääkima sellest, mis oli juhtunud.

“Nii et sa oled meid siis lõpuks kätte saanud,” ütles Oscar naerdes. “Mina arvasin küll, et sa seda ükskord teed. Sa asusid nii otsustavalt lahendama salapäraseid mõistatusi. Kuid ma poleks iialgi uskunud, et sa meid meie peidupaigast siit koopast leiad.”

“Noh, küll selle kallal on alles tööd olnud,” vastas Roy.

“Te tegite kõike oma jälgi suurepäraselt peites. Ma hakkasin juba mõtlema, et see oli Rob Malcolm.”

“On narr lugu, et sa meid just täna õhtul pidid kätte saama,” ütles Bruce. “Kui sa ei oleks saanud nüüd, ei oleks see ehk kunagi õnnestunud. Me saime täna kirja, kus seisis, et isa tuleb järgmisel nädalal koju ja see lõpetab loomulikult kõik säärase!”

“Tulin just õigel ajal, kas pole!” hüüatas Roy. “Olen selle üle väga rõõmus. Kuid öelge, kuidas te selle koha leidsite?”

“See oli tõeline leid,” vastas Oscar. “Me leidsime selle kuu aega tagasi, kuid me ei oelnud kellelegi midagi. Me mõtlesime, et jätame selle koha endale väikeseks vahvaks paigaks.”

“Ühel päeval olime mängimas kaljudel, kui Bruce kogemata millegi peale astus. Ta vaatas, et näha, mis see oli ja märkas lühikest rauajuppi maast välja ulatumas. See oli kanarbikuga hästi varjatud. Ta püüdis seda välja tõmmata, kuid ei jaksanud. Siis läksin ma talle appi. Vähehaaval tõusis pärast suuri jõupingutusi koos sellega üles väike kamakas maapinda. Selle all oli luuk, millel olid hinged. Luugi all avanes auk. Me tõime küünlad ja ronisime sisse ja jõudsime lõpuks siia. Keegi ei oleks leidnud ealeski sissepääsu kalju otsast, kuna see oli nii hästi peidetud!

“Aga see teine sissepääs, see, mille mina leidsin?” küsis Roy.

“No see tuli avalikuks iseenesest. Me tulime teise ukse kaudu siia saali ja läksime piki käiku edasi. Meil oli kõvasti tegemist, et avada koopasse viis uks ja me rikkusime seda väheke. Mina parandasin seda nii hästi kui oskasin ja panin nõõri ukse vahele, et teha kergemaks selle avamist teiselt poolt. Just see ehmatas vana Peter MacDonald’it. Olin hämmastunud kuuldes, et meie haamrilöögid olid kandunud nii kaugele käiku pidi alla. Kuid vanal Peteril on väga terane kuulmine.”

“Kas käisite sageli peasissekäigu kaudu?” küsis Roy väga põnevil.

“Mitte väga sageli. See tee on nii pikk. Olime seal eile õhtul. Kord varsti peale seda, kui sa meie külla tulid, nägime sind kaljunukil seismas ja vaatamas otse meie poole. Võid ette kujutada, kuidas me jooksime. Jah, niipalju oli tegu sellega, et teeselda ükskõiksust, kui sa tulid varsti pärast seda meile koju külla ja leidsid meid pudelisse kividega täpsust viskamas.”

“Kuid nüüd,” katkestas Roy. Tema põnevus tõusis selle võrra, kuidas üks probleem teise kõrval sai lahenduse.

“Ma tahan teada, kas teie kaks olete kõigi külas viimaste aegade salapärase juhtumiste taga?”

“Nüüd sa tahad küll midagi teada, kas pole?” Oscar naeris. “Noh, Bruce, arvan, et on parem kui me talle ära räägime, ah?” Bruce noogutas.

“Sa oled nähtavasti tabanud meid peaaegu otse teolt,” jätkas Oscar. “Arvan, et me peame üles tunnistama. Jah, meie oleme. Ja me olime nii rõõmsad, nähes, et sa kahtlustasid Robit, kuna me tundsim, et sa siis ei saa meid kätte, nii kaua, kui ajad taga teda.”

“Jutustage veel,” palus Roy, “kas teil oli tegemist selle paadiga, mida kõik arvasid olevat varastatud? Kuidas sai hobune talli tagasi? Ja kuidas lesk oma toidumoonna? Kuidas oli lugu päästevesti ja Sandy aeruga, mis tagasi toodi? Nojah, ja siis oli Peter MacDonaldi õhtusöök, vanapreili MacKay turvas, vana Gorkey paat, Jimmy ratastool, õpetaja MacGregori aken, vana kirikukell, onu taskunuga, proua MacIntyre laud, nii, ja kell ja lehm ja kõik muud asjad – rääkige mulle neist kõigist!”

“Kuule, kas tahad meid siin keskööni kinni pidada?” hüüatas Oscar. “See oli kõik väga lihtne. Näed isegi, keegi ei osanud kahtlustada meid, isegi mitte sina!”

“Kuna meie isa ja ema olid ära, siis arvasid kõik, et me läheme kindlasti aegsasti õhtul voodisse ja sulgeme kummituste hirmus ukse. Aga me ei teinud nii. Vahel magasime me kodus, vahel siin. Kas mäletad täpselt meie vastust, kui sa küsisid, kus me magame?”

“Jah, mäletan, te vastasite: Me magame nagu notid!”

“Jah, valvan alati seda, et ma ei valetaks kunagi isegi siis, kui see puudutab saladuse säilitamist. Niisiis, vahel me

magasime öösel, kuid tavaliselt mitte, tegime une vahel tasa siin. Siis kui mõtlesime, et kõik on uinunud, läksime tööle. Hea Kaitsja aitas meil leida mõned asjad, mis olid kadunud, kuigi see tähendas vahel mitmetunnist otsimist. Paadi, mille kõik arvasid olevat varastatud, oli nähtavasti torm minema viinud. Me leidsime selle ühel oma uurimisretkel piki kallast. See oli paiskunud vastu kallast ja saanud niiviisi külje sisse augu. Meil õnnestus see vedada küllalt kaugele kaldapealsele, nii et saime augule ligi ja parandasime selle siis ära. Siis lükkasime me paadi jälle vette ja sõitsime loomulikult pimedas koju.”

“Hobusele sattusime ühel oma retkel mägedesse. Teda ei olnud raske talli viia, välja arvatud see, et ta hirnus nii kõvasti, et me arvasime, et meid kindlapeale tabatakse.”

“Päästevesti ja aeru leidsime pisut maad eemalt kalda lähedalt, kui olime kalastamas. Peibutav oli lükata aer sisse vana Sandy aknast, aga me ei teadnud, enne kui alles pärast, et see oli kukkunud talle rinnale.”

“Aga vanapreili MacKay turvas. Muidugi ladusime me selle tema tagaaeda öösel. Me ei mõelnud, et ta seda üldsegi ei näe. Kuid siis sa tulid ja tahtsid, et ka meie tuleksime asja uurima. Oh, kuidas me siis naeru pidasime.”

“Aga paat, mis sai ära tõrvatud?” küsis Roy.

“See oli minu ettepanek,” ütles Bruce. “Nägin, et sina ja vana Gorkey hakkasite sellega pihta ja sedagi, kui haigeks ta jäi. Rääkisin sellest Oscarile ja me viisime töö lõpule.”

“Siis kell, selle võtsin mina. Me tõime selle siia ja parandasime ära. Vedru oli välja kukkunud, aga me võtsime vanast rikkis kellast, mis meil kodus oli, teise.”

“Kas te kaotasite vana kella vedru?” küsis Roy.

“Jah, mis siis?”

“Siin see on,” ütles Roy ja võttis rõõmsalt selle taskust välja. “Leidsin selle kaljult üsna teie salajase augu lähedalt, arvan ma. Oleksin ma ainult vaadanud tähelepanelikumalt!”

“Oleksid?” naeris Bruce.

“Järgmisena oli õpetaja MacGregori aken.”

“Oi, selgita seda,” ütles Roy. “Kust sa teadsid, et aken oli katki.”

“Oscar juhtus pastoraadist mööda minema just siis, kui puu oli murdunud. Ta nägi, et oks oli tunginud läbi akna ja talle meenus, et meil töötoas oli just sellesuurune tükk klaasi. Tead ju küll, et need on standardmõõtmeis. Niisiis me otsustasimegi selle ette panna. Lihtne ju. Aga mis kellasse puutub, siis sellega oli tööd. Me mõlemad ronisime pimedas kellatorni ja uurisime teraselt lambi valgel oma tööd. Siis nägime, milles oli viga. Kuidagiviisi oli köis kuhugi kinni haardunud ja kui me selle lahti pusisime, hakkas kell kenasti töötama. Loomulikult ei saanud me vastu panna kiusatusele kellanööri mõned korrad lihtsalt oma lõbuks tõmmata.”

“Ma kuulsin seda,” ütles Roy. “See äratas mu üles ja teisi veel ka. Siis nägin teie jalajälgi.”

“Kas tõesti?” küsis Oscar.

“Jah,” vastas Roy. “Aga ma ei saanud neid pidi kuigi kaugele. Need kadusid suurde veelompi.”

“Ah-haa!” naeris Bruce. “Me läksime meelega läbi selle lombi, et peita oma jälgi. Aga nüüd peame rääkima sulle Jimmy toolist.”

“See oli Oscari töö. Muide, ta on oivaline puusepp. Mäletad vist, et rääkisid sulle, et Rob Malcolmi isa on puusepp. Seda ta ongi. Kuid ütlesin seda, et viia sind eksiteele. Rob ise ei oska korralikult isegi naela sisse lüüa!”

“Ma ei tea, kas ma olen puusepp,” naeris Oscar, “aga võib-olla tuli päris hästi välja. Parim oli ikkagi panna korda proua MacIntyre laud. See oli tõepoolest põnev. Eriti siis, kui sa meid taga ajasid. Kui rõõmsad me olime, kui kanarbikuvaibaga kaetud uks meie kohal sulgus!”

“Miks te ei lõpetanud tööd esimesel ööl?” küsis Roy.

“Meil ei olnud piisavalt kruve,” vastas Oscar.

“Just nii ma arvasin,” hüüatas Roy.

“Arvan, et järgmine tähtis asi on lehm,” jätkas Oscar. “Selles ei ole muidugi midagi imelist. Me ainult lüpsime ta vanale vaesele naisele ära. Pidasime ainult silmas, et keegi ei näeks pealt.”

“Nii,” ütles Roy, kui kõik salapärased juhtumid olid

selgitatud. “Teil oli kindlasti väga vahva. Kuid öelge, mis viis teid sellele mõttele niiviisi talitada?”

“Arvasin, et sa seda lõpuks küsid,” vastas Oscar. “Mitmed põhjused. Me tahtsime kasutada oma salajast kambrit ühel või teisel viisil nii romantiliselt, kui aga võimalik. Siis tahtsime me ka parimal viisil kasutada oma aega, kuna teadsime, et oleme kahekesi sel ajal, kui meie isa ja ema on ära. Arutasime seda asja ja nuputasime välja selle plaani aidata küla vaeseid ja haigeid niipalju kui võimalik. Mõtlesime, et oleks tore tuua natukene päikesepaistet mõnegi vanainimese ellu, enne kui nad meist lahkuvad.”

“Nii see oli,” lausus Bruce. “Me mõtlesime, et tahaksime viia ellu selle, mida Jeesus ütles, mida Tema lapsed teevad: sööta näljaseid, aidata vaeseid, rõõmustada kurbi. Mäletasime Tema kauneid sõnu: “Mida te olete teinud ühele nende minu vähemate vendade seast, seda te olete teinud mulle.” Ometi tahtsime me teha seda ilma, et meid aina oleks olnud tarvis selle eest kiita. See on nii paha, tead ju küll!”

“Teil on õigus,” ütles Roy, “kuid ma olen kindel selles, et teid kiidetakse, kui külarahvas teada saab, et teie kaks olite kõigi nende armastusväärsete tegude tegijaid. Enamik neist arvab, et inglid on seda kõike teinud.”

“Vaevalt et inglid!” ütles Oscar naerdes. “Mis kiitmisest puutub, siis see ei tähenda midagi. Me oleme väga rahul, et meie plaan on õnnestunud ja et see tegi mõningad puudustkannatajad õnnelikuks. Arvan, et kui meie isa tuleb tagasi, ei ole meil võimalik jätkata, vähemasti mitte sama põneval viisil. Kuid igal juhul on need viimased nädalad olnud õnnelikemad, mis meil elus eales olnud.”

Siis ajasid kolm poissi juttu seni, kuni tuli kaminas kustus ja lambi tuli tuhmiks muutus. Nad elasid üha uuesti läbi äsjased seiklused. Kaks neist olid õnnelikud, et nende püüd teisi rõõmustada ja üksildaste inimeste elu kirkastada oli hindamist leidnud, ja kolmas oli rõõmus, et ta viimaks oli lahendanud koopa saladuse.